

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א
לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 247

בחוקותי תשע"ב

"אם בחקתי תלכו" (כו, ג).

"אם בחקתי תלכו – שתהיו עמלים בתורה" (רש"י). רבות ונצורות מבטיחה התורה להולך בחוקותיה. ומי הוא ההולך בחוקותיה? העמל בתורה, כפרוש רש"י. וכדי שנקבל מושג, עד כמה הדברים הללו מוחשיים – שמי שכל ישותו היא עסק התורה, זוכה לכך שהעולם כלו עומד לרשותו, מן הראוי לצטט כאן ספור שספר המגיד הירושלמי, רבי שלום שבדרון זצ"ל.

רבנו הש"ך נהג לומר שיעור קבוע בבית מדרשו. פעם אחת הזדמן לשם ה"מגן אברהם", אלא ששניהם לא ידעו איש על גדולת רעהו בתורה. האזין ה"מגן אברהם" לשעורו של הש"ך, שנאמר, כמובן, כי ה' הטובה עליו, והדברים מצאו מאד חן בעיניו. אלא שהיו לו כמה השגות. אולם מפאת ענותנותו רצה המגן אברהם לשמור על אלמוניותו, לפיכך פנה אל אחד האברכים שעשה עליו רושם כי תלמיד חכם הוא, ואמר לו: גש אל הרב שאומר את השעור, ותקשה עליו מגמרא פלונית. וכאשר הוא יתרץ לך כך וכך, תענה לו בדרך זו וזו, ותקשה עליו קושיא גדולה מגמרא אחרת, ומהרא"ש במסכת פלונית, וכך תפלפל אתו עוד ועוד.

מצויד בתדריך המדויק הזה, נגש אותו אברך תלמיד חכם אל הש"ך מיד לאחר השעור, ופתח עמו במשא ומתן. הש"ך נהנה מאד בשוחחו עמו, וחשב כי גדול הדור עומד לפניו. ואמנם, מיד כשסיימו את המשא ומתן הנוגע לשעורו, החל לשוחח עמו בלמוד על דברים אחרים. עד מהרה התחוויר לו, לש"ך, כי הבור כמעט ריק, וכי אין הוא גדול בתורה כפי שחשב. אמנם לא עם הארץ גמור, אך לא תלמיד חכם גדול מאד, ומיד הבין כי מאן דהוא, גדול מאד בתורה, שלחו אליו. הוא בקש ממנו שיגלה לו מי הלז, והלה הפגיש אותו עם ה"מגן אברהם"...

פתחו ה"מגן אברהם" והש"ך במשא ומתן בהלכה, ועד מהרה געשה ורעשה הארץ סביבם, וכאילו אש ירדה מן השמים.

וכך, עודם מדברים ושמחים בדברי התורה שהעלו, נכנס אחד השכנים והודיע, כי השכן הדר בקומה ממעל שוכב וגוסס. הש"ך היה כהן, ומה היה עליו לעשות עתה? לקום ולברוח. אך לא. הוא הפשיל את שרוולו, וגילה את זרועו, תוך כדי שהוא מכריז: "אני מצוה להמתין"! והגוסס המתין...

הש"ך וה"מגן אברהם" המשיכו לדבר בלמוד, ורק כשסיימו ויצאו החוצה, נפטר אותו גוסס.

כיצד עלינו לפרש את הספור הזה? כפשוטו. "אם בחקתי תלכו" – שתהיו עמלים בתורה, תזכו לכל הברכות. האם גם בימינו תתכן זכות כזאת? בהחלט כן. ואם איננו זוכים לראות את הדברים עין בעין, כנראה שלא הגענו עדין לדרגה מספקת בלמוד תורה לשמה.

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו" (כו, ג)

ברש"י: 'אם בחקתי תלכו' – יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר 'ואת מצותי תשמרו', הרי קיום מצוות אמור. הא מה אני מקים 'אם בחקתי תלכו' – שתהיו עמלים בתורה.

ועדין קשה, מנין לרש"י ש"אם בחקתי תלכו" היינו "שתהיו עמלים בתורה"?

באר ה"בהיות הבקר": יושב אדם בסוכה בחג הסוכות ומתענג מן המצוה. כשמסתיים החג מסתיימת המצוה לפי שעה. מעתה יושב הוא ומצפה ששוב יגיע זמנה ויזכה לשוב ולקיימה. וכן בכל מצוה ומצוה – לכל מצוה יש זמן קבוע ואי אפשר להקדימה או לאחרה.

גם מצוות שאין הזמן גרמן, לא יכול האדם לקיימן כל אימת שירצה. כדי שיוכל לקיימן צריך שיתקיימו הנסיבות ותזדמן המצוה לפניו. וכגון: כדי שיוכל האדם לקיים מצות השבת אבידה עליו למצוא אבדה; כדי לברך על לחמו עליו לאכול מן הלחם, וכן שאר המצוות. ישנה מצוה אחת שהיא עומדת הכן ומזומנת לאדם בכל עת ובכל שעה: מצות תלמוד תורה. לתורה אין זמן ואין מקום. תורה מנחת בקרן זוית וכל הרוצה לטול יבוא ויטול. יתר על כן, אין חובה והכרח לאדם לעסוק בתורה בענין מסוים. אין אדם לומד אלא ממקום שלבו חפץ: אם מקרא – מקרא, ואם משנה – משנה; אם לבו נמשך לסוגיא במסכת פלונית – נוטל כרך של אותה מסכת ולומד; ואם רוצה לעסוק בסוגיא במסכת אחרת – אין מי שמעכב בעדו.

זהו שאומר הכתוב: "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו". קיום המצוה תלוי בזמן, במקום או בנסיבות שיזמנו לו את המצוה, ועל כן את המצוות האדם 'שומר', היינו יושב ומצפה להן שיזדמנו לפניו [תשמרו – מלשון 'ואביו שמר את הדבר' (בראשית לו, יד) – 'היה ממתין ומצפה מתי יבוא' (רש"י)].

ואם המלים: "ואת מצותי תשמרו" מסבות על המצוות שהאדם 'שומר' ומצפה להן, על כרחך ש"אם בחקתי תלכו" – הכונה לעמל התורה, שאינו תלוי לא בזמן ולא

במקום, ואין האדם צריך "לשמור", אלא יכול לעסוק בתורה כל אימת שיחפץ, בכל עת ובכל שעה.

"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם" (כו, ג)

דמותו של האיש הישראלי מתגלמת בכך שהאמת נר לרגליו ומכתובה את דרכו.

מה היא אותה אמת?

אמ"ת ראשית תבות: אמונה, מצוות, תורה. חיינו של היהודי מסתובבים תמיד סביב שלושת יסודות אלו, אמונה, תורה ומצוותיה.

ידידי הרב ירון הלברטל שליט"א ספר כי באחת מדרשותיו של **הרבי ממעליץ** אמר לחסידיו, שישנם אנשים התמהים מדוע חייב היהודי לרכוש גם אמונה וגם תורה ומצוות, מדוע לא די לו רק בחלקם? למשל: יהודי ירכוש אמונה ויקיים מצוות, אך את העסוק בתורה ישאיר לאחריהם. ואם חשקה נפשו בתורה – אולי יוכל לוותר על המצוות וישאיר את קיומן לכל ארגוני החסד הפזורים בארץ ובעולם. מדוע כל שלושת היסודות מוכרחים להיות אצל כל יהודי?

בדיוק לאיש הזה כתבה התורה: **"אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם"**, ללמדנו כי אל יחשוב אדם שבכדי להיות יהודי אמיתי די לו רק ב"אם" – באמונה ומצוות, אבל את התורה ישאיר לאחריהם, אלא מתי ה"אם" יהיה מושלם, כשבחוקתי תלכו, ומפרש רש"י "שתהיו עמלים בתורה", ה"אם" נעשה מושלם כאשר הוא בצרף למוד התורה.

ושמא תאמר: בסדר, אלמד תורה ואף ארכוש אמונה אך את קיום המצוות אשאיר לאחריהם אומרת התורה ו"את" ואם יעלה בדעתך לקיים רק את ה"את" אמונה ותורה, אומרת התורה: **"ואת מצותי תשמרו"** מתי הא"ת משלם – כששומרים את המצוות.

ומסיים הרבי ממעליץ, כי כפי שרואים, את האפשרות של תורה ומצוות בלי אמונה – התורה אפילו לא מזכירה. ולמה? כי מצוות ותורה הם ראשי תבות מ"ת, ועל מת כלל לא מדברים. אלא מסיימת התורה **"ועשיתם אתם"**, צורתו של יהודי היא בעשיית ה"את" – אמונה תורה ומצוות.

"ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלתם להפר בריתי אתם, כי אני ה' אלקיהם" (כו, מד).

אומר ה"חתם סופר", כתוב בתהלים (כז, ט): **"אל תט**

באף עבדך", כלומר, אל תטה את לבי בדברי תנחומים, עם הנאמר בפסוק **"ואף גם זאת"**, שגם בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים... כי אנו רוצים נחמה גדולה יותר, את הגאלה השלמה. **(תורת משה, פרשת כי תבוא)**

"ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' כל אשר יתן ממנו לה' יהיה קדש. לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב ברע או רע בטוב" (כז, ט-י)

חליפין פרושו להחליף דבר רע בדבר שהוא טוב יותר. והראיה: על יוסף הצדיק, כשיצא מן הכלא, נאמר: **"ויחלף שמלתיו"** (בראשית מא, יד). הוא יצא משם עם בגדים קרועים והחליפם לבגדים טובים יותר.

ועוד, נאמר: **"וקוי ה' יחליפו כח"** (ישעיה מ, לא), כלומר, כרגע אין להם כח, אך יחליפו כח ויקבלו כח חדש ומחוזק יותר טוב.

תמורה, לעומת זאת, פרושה להחליף דבר בדבר שהוא פחות טוב. לכן מי שממיר דתו נקרא מומר, כי היה לו דבר טוב, היה יהודי, בן של בורא העולם, והמיר זאת בדבר רע – בעבודת אלילים.

לפי זה, **"לא יחליפנו ולא ימיר אתו טוב ברע או רע בטוב"** הכונה: **"יחליפנו" – "רע בטוב"**, ו"ימיר" – **"טוב ברע"**.

"לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש" (כז, לג) שלש כתות עומדות ליום הדין: בינוניים, רשעים גמורים וצדיקים גמורים.

אומר ה"אדרת אליהו" בדרך צחות: לבינוניים מורה התורה **"לא יבקר בין טוב לרע"** – אל תהיה לי 'בינוני', המקפץ בין טוב לרע! וכל שכן **"לא ימירנו"** – שלא ימיר את היצר הטוב ביצר הרע. **"ואם המר"**, אם חטא והפך לרשע, מה יעשה? מורה לו התורה: **"ימירנו"** – חזור מיד ליצר הטוב, עשה תשובה אמיתית! ואז, לאחר שישב באמת ובתמים – **"והיה הוא ותמורתו יהיה קדש"**.

שני רמזים בכפל המלים **"והיה הוא ותמורתו..."** שבפסוק: לא זו בלבד שאותו בעל תשובה נחשב צדיק גמור, אלא שעברות נעשות לו כזכויות.

ועוד: מעתה – אומרת לו התורה – תעבד את ה' עם שני היצרים. היצר הרע ישועבד לעבודת ה' יחד עם היצר הטוב.

